

Financiële markten

Begrotingstekort valt hoger uit

Faas van Heusden

Sinds het begin van de zomer zijn de vooruitzichten voor de wereldeconomie verslechterd. Vooral in Europa dat zucht onder de gevolgen van de eurocrisis staat de bedrijvigheid onder druk. Afgaande op de laatste onderzoeken onder inkoopmanagers in de industrie en de dienstensector zullen de economieën van de grote eurolanden in de komende maanden mogelijk licht krimpen. Ondanks deze fundamentele verandering van het economische beeld lijkt de regering onverkort vast te houden aan de ingezette koers. In de Miljoenennota 2012 wordt nog eens uiteengezet waarom de forse bezuinigingen nodig zijn. Behoudens de opvallend ruime aandacht voor Europese integratie bevatte de nota verder weinig nieuws. Belangrijkste doel van de regering blijft het op orde brengen van de overheidsfinanciën door het realiseren van de bezuinigingen van 18 miljard euro. Volgens de Miljoenennota valt het tekort in 2011 en 2012 hoger uit. De regering heeft al gewaarschuwd dat er nieuwe bezuinigingen aankomen als de economische situatie blijft verslechteren. De politieke discussie over de invulling van extra bezuinigingen is, zo blijkt uit de algemene beschouwingen, al begonnen.

Daarmee slaat men adviezen van het Internationale Monetaire Fonds (IMF) in de wind. Het IMF is van mening dat de sterke landen niet al te fors moeten bezuinigen om de wereldeconomie op gang te houden. Ik mis een visie van de regering op dit punt. Verder blijft het opmerkelijk hoe terughoudend men blijft met hervormingen van onze economie. Op het terrein van de pensioenen is besloten tot een zeer geleidelijke maar daardoor minder effectieve verhoging van de AOW-leeftijd, maar voor het overige blijft het stil. Sterker nog: in de woningmarkt is de subsidiëring van overheidswege zelfs verder toegenomen. De regering besloot immers in juni de overdrachtsbelasting gedurende te verlagen van 6 procent naar 2 procent. De regering beoogde met deze maatregel de woningmarkt een "kickstart" te geven. Het besluit werd door de sector uiteraard met gejuich ontvangen. De makelaardij voorspelde een toename van de verkopen met 10 procent. Door de conjuncturomslag maar ook de in augustus verscherpte hypotheeknormen komt hier niet veel van terecht. Hoewel de maatregel officieel tijdelijk is, verwacht ik niet dat de verlaging zal worden teruggedraaid. Nu de woningmarkt verder in mineur komt, valt teruggedraaiing welhaast niet te verkopen aan de kiezers. De overheid derft dan wel jaarlijks circa 1,7 miljard euro aan inkomsten.

Minstens zo belangrijk is, maar veel minder aandacht krijgt, het andere speerpunt van het regeringsbeleid op financieel-economisch gebied: de versterking van het groeivermogen van de economie.

De Nederlandse economie is klein en open. De productie en dus ook ons inkomen wordt voor een groot deel bepaald door de buitenlandse handel. Teneinde hier zo goed mogelijk op te kunnen inspelen, is een gunstige concurrentiepositie cruciaal. Gelukkig doet ons land het op dit punt goed. In de Miljoenennota wordt uiteengezet waarom. Sinds de start van de EMU hebben de loonkosten per eenheid product zich tamelijk stabiel ontwikkeld, zeker in vergelijking met de Zuid-Europese landen (zie grafiek). De overheid kan bijdragen aan een sterke economie door het scheppen van goede voorwaarden, waaronder een sterke rechtsstaat, goed onderwijs, een gunstig fiscaal klimaat en een adequate infrastructuur.

Met deze insteek ben ik het van harte eens. De overheid moet zich bezighouden met het scheppen van goede voorwaarden en niet op de stoel van de ondernemer willen zitten. Dat de regering onderwijs ontziet bij de bezuinigingen is dan ook verstandig. Maar ik begrijp niet dat het beleid gericht op stimulering van innovatie wordt voortgezet en zelfs nog wordt geïntensiveerd. Ik had al langer twijfels over de effectiviteit van dit beleid. Deze twijfels werden recent bevestigd door een onderzoek van de Rekenkamer. In dat onderzoek, dat de periode 2003-2010 omvat, stelt de kamer dat niet valt aan te tonen dat het beleid van het Rijk ter stimulering van innovatie effect heeft gehad. Ook is de Rekenkamer van mening dat de coördinatie van het beleid gebrekkig is, waardoor regelingen elkaar kunnen tegenwerken. Deze kritiek kan een regering die kritisch is op subsidies moeilijk naast zich neerleggen. Bovendien gaat het om een bedrag van circa 4 miljard euro, voorwaar geen gering bedrag in een tijd van bezuinigingen.

